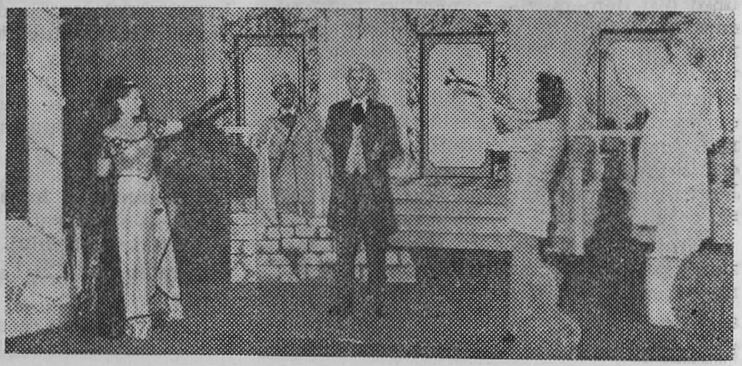
TEATRUL ŞI INTERFERENŢELE SALE

Între prospeţimea viziunii şi modestia mijloacelor

După acumulări treptate, care aveau să conducă spre manifestarea profesională în regia de operă, Cristian Mihăilescu s-a impus anul trecut cu prima sa montare de gen — **Bărbierul din Sevilla** de Rossini pe scena braşoveană. L-am văzut în condiţii de turneu, în cadrul Festivalului „George Enescu", şi am cîntărit cu propriile măsuri elogiile şi observaţiile cronicilor de premieră. Desigur, ne aflăm în faţa unui artist care, plecînd de la o îndelungată viaţă de interpret liric, a optat pentru o altă activitate nu din sentimentul ratării, ci din nevoia unei realizări mai depline, în care fantezia şi mintea, cultura şi bunul gust să se armonizeze la nivelul creaţiei. În condiţiile absenţei unei „fabrici" de regizori pentru operă, apariţia unui asemenea artist poate constitui un eveniment ce vine să întîmpine situaţia critică a lipsei evasitotale de specialişti pentru genul liric. Dacă discuţia despre „regie de teatru — regie de operă", poate da naştere unor fructuoase polemici, demonstraţia de pînă acum a lui Cristian Mihăilescu ne arată că, totuşi, există o anumită specificitate pe care o solicită spectacolul muzical. Nu numai din punctul de vedere al abordării textului muzical şi teatral, ci şi din cel al unor conexiuni imposibil de gîndit în afara unor trăiri caracteristice, de justificare a adevărului într-o „lume nebună, nebună..." care cîntă mereu. Faţă de prima sa montare, Cristian Mihăilescu apare acum (**Don Pasquale** de Donizetti, Teatrul Liric Craiova), puţin mai econom cu joaca poantelor pe care comedia muzicală o solicită. Abundenţa demonstrativă din Rossini este acum mai ponderată, dar nu prin sărăcire ci datorită unui filtru mai exigent al relaţionărilor muzicale. Reţinem încă un „procent" de efecte ce ar putea lipsi, în favoarea ideilor bune care sînt mult mai eficiente, mai bine aşezate pe actorie şi relaţia între personaje. Aici se plasează de altfel şi unul din meritele sale principale privind lectura operei şi încercarea de a o aduce spre o înţelegere mai pronunţat, logică. Un **Don Pasquale** ieşit din ridicolul rutinier al comediilor goldoniene, supus unor analizări psihologice subtile care nu forţează ci slujesc partitura, iată linia sa de concepţie. În acest drum de adoptare a unei atitudini mai noi nu apar însă acele tradiţionale nonconformisme care au făcut deliciul şi scandalul montărilor de operă „modernizată" din ultimele decenii. Totul se află la locul său, epoca există, stilul de operă comică, de asemenea. Logica s-a schimbat în interior, pe baza relaţiilor, în defavoarea schemelor de trasee. Cuceriri meritorii se cuvin reţinute, fie pentru „freudismul" eroului titular, fie pentru amplasarea tinerilor într-un context de generaţie care îi defineşte mai bine dramaturgic. Ajungem astfel la al doilea argument amintit anterior. Ne-a interesat acest **Don Pasquale** ieşit din repetabilele şabloane ale operei de care, pe drept cuvînt, ne-am plictisit cu toţii. Titluri de mare vitalitate — printre acestea şi opera lui Donizetti — merită o asemenea îngrijită abordare care nu are nimic cu geriatria. Privirea regizorului — şi a celorlalţi realizatori, de altfel — trebuie să fie proaspătă, să aibă acel grăunte de dragoste pentru adevăr şi frumos prin care să elibereze gîndul compozitorului. Cristian Mihăilescu a avut, în toate intenţiile sale, asemenea atitudine. Ca orice tînăr — în această profesiune ! — mai mănîncă

În „Don Pasquale" totul se află la locul său

www.ziuaconstanta.ro

cîte ceva din ce zboară, dar sîntem convinși că aici timpul și experiența vor fi hotărîtoare. Ce s-a întîmplat însă în relația sa cu artiștii craioveni ? Ce i-au oferit ei pentru împlinirea viziunii sale ? Neîndoios, toate bunele intenții și tot concursul posibil. Dincolo de această precizare, modestia mijloacelor se evidențiază și, din păcate, devine o carență a realizării întregului. Scenografia este lipsită de imaginație în adaptarea unor materiale existente în magaziile teatrului și în rearanjarea majorității costumelor (ceea ce poartă semnătura Elenei Panait și a lui Mircea Alexi fiind, pe vremea turneelor trupei lui Aron Bobescu, trecut sub tăcere). Cu colaborarea Ancăi Tudor, regizorul a vrut să obțină o deschidere spre comentariul coregrafic al acțiunii, efect „lipsă" din cauza dansatorilor sau chiar a concepției. Muzical, Dorel Munteanu (de la Teatrul Muzical din Brașov) a asigurat un discurs orchestral ponderat și în stil, ceea ce s-a observat și la maestrul de cor Constantin Ungureanu. Relația cu soliștii rămîne însă un capitol greu de consemnat, ca să nu întristăm intențiile bune și eforturile, față de ceea ce s-a văzut și cîntat. Sînt mici posibilitățile teatrului, căci orice voce mai bună „migrează" spre scenele mai mari. De aici și consecința nivelului de ansamblu, consecință care marchează de fapt întregul spectacol în fața publicului. Să reținem poate pe Victor Gomoiu (Malatesta), pe Ioana Mărgărit (Norina).. Să nu-i nedreptățim pe ceilalți, menționîndu-i cu rezerve, încărcîndu-i cu toate observațiile posibile pentru a se atinge nivelul unui spectacol ideal. Am plecat de la teatru cu senzația că, disociate, componentele acestui turneu pot fi comentate deosebit. Ca și interesul care ne-a condus spre spectacol.

Grigore CONSTANTINESCU

Depășirea statului în poză

După decenii de actorie la înalte cote valorice, era inevitabilă tentația lui Ion Caramitru de a-și transforma **experiența dobîndită** în **experiență transmisibilă** prin actul regizoral. Și în domeniul regiei pionieratul asigură, celui tentat să și-l asume, o anume liniște : eforturile sale nu vor fi bruiate de performanțele anterioare iar rezultatele obținute se văd de la mari distanțe și sînt de-a dreptul uimitoare. Spectacolele de musical din țara noastră au rămas să fie pînă acum, din punct de vedere regizoral, parcele de „terra incognita". Montînd pe scena teatrului liric din Constanța **My fair lady**, regizorul Ion Caramitru și-a asigurat întîietatea dar și-a asumat și riscul de a se înfrunta cu o cunoscută peliculă cinematografică a acestui musical. Punct cu punct, regia a contracarat virtuozitățile peliculei : spectacularei treceri din interioare în exterioare și eclatanței arhitectonice vizibile în film, montarea de la Constanța îi contrapune spectacolul scenografiei care, prin schimbarea la vedere a locurilor de joc într-o succesiune rapidă și ritmată, fără personaje, doar însoțită de ecleraj, transformă decorul în personaj ce se desfășoară pe durata uverturii. Ion Caramitru, meticulos, calm, sistematic, cu inventivitate și măsură, caută ceea ce nu s-a făcut și rezolvă ceea ce din punct de vedere teatral era la fel de important ca muzica. Apariția unui Gavroche londonez, bunăoară, personaj inventat de regie, străbate spectacolul ca o undă amintitoare a shakespearianului Puck. Balerina Delia Scorneschi, interpreta acestui băiețel, plin de umor și pus pe șotii, printr-o prezență vie, ca de năzdrăvan neliniștit și mereu aflat în umbra întîmplărilor, leagă toate peripețiile transformării florăresei în lady, învăluindu-le cu aburul unei nostalgii fulgerate uneori de admirație și uimire ironice.

Un alt moment regizoral este cursa de cai la care asista protipendada metropolei engleze : pornirea cailor din padoc nu mai constituie o convenție și prilejul unei oarecare parade a modei, ci devine partitură coregrafică. Nu vom comenta interpretările cîntăreților. Nu avem calitatea necesară. Vom spune doar că, grație — probabil — regiei, au depășit ticul de a sta în poză cu fața la public de cîte ori partitura le-ar cere-o. Admirabilă, coregrafia acestui musical are firescul baletelor americane apte de a îngloba, de a specula cele mai banale gesturi și mișcări și de a le inventa grație și expresivitate. Spectacolul **My fair lady** este astfel conceput încît permite spectatorului să-și închipuie ca perfect posibilă și credibilă o lume în care oamenii nu își vorbesc ci își cîntă sentimentele, în care pentru fiecare stare de spirit ori idee se pot isca linii melodice propice exprimării lor și altfel decît doar prin cuvinte. Ceea ce constituie, indiscutabil, o performanță. Regizorală.

Paul Cornel CHITIC

www.ziuaconstanta.ro

toată lumea iubește teatrul

Despre o categorie stilistică

Spectacolul respectiv, văzut cu multă vreme în urmă, mi-a produs o minie alergică, care, cu vremea, s-a preschimbat în melancolie comprehensivă și, în cele din urmă, într-o milă blajină amestecată, totuși, cu un dispreț blînd. **Atitudinea** autorului făcea parte dintr-o categorie stilistică foarte răspîndită care poate fi întîlnită nu numai în artă. Fiindcă mi-a amintit, pe de o parte, de imaginea unei neveste de pescar din Deltă venită la căminul cultural într-o somptuoasă... blană artificială, iar pe de alta, de **automobilele din bucăți** care circulau în urmă cu două decenii pe șosele : portbagajul purta semnul distinctiv al Opelului, caroseria era de Volgă demodată, iar pe capotă apărea sfidător cercul cu trei segmente al Mercedesului, dar pe atunci termenul kitsch nu pătrunsese în limbă...

Cînd, într-un spectacol montat la București, recunoști „ceva" din Fellini, „ceva" din experimentele laboratorului de la Wroclaw și iarăși alianța teatrului cu circul și unda obsedantă de baroc universalizat, sentimenul de **déjà vu, déjà connu** poate produce două reacții : una de epatare, dar de epatare a insuficienței spirituale, a lipsei de personalitate ; și alta — de respingere și mîhnire miloasă, fiindcă numai un om care trăiește în confuzie de planuri poate să bea molan turnat dintr-o sticlă de Remy Martin. Autoiluzionarea, acceptarea, adesea jubilantă, a formulei „bon pour l'Orient" are rădăcini mai vechi și decurge din mentalitatea că investind puțin poți obține mult.

Ce vreau să spun ? Influențele sînt o realitate incontestabilă. Romanul, nuvela, sonetul sau eseul (altădată se scria : **essay** ori **esseu**) au pătruns și ele, însă au pătruns ca **forme**, care nu puteau fi umplute decît cu un anume conținut, spre deosebire de tăiocare sau de costumele la două rînduri care au fost adoptate **ca atare** (tel quel). De aici și deosebirea dintre modă, comerț și... artă.

Pentru un artist, fie el scriitor sau regizor, o formulă stilistică, născută **organic**, în chinurile facerii, de mintea unui om — unul singur — în anumite împrejurări și într-o epocă dată ; o formulă stilistică, deci, nu poate oferi altuia decît sugestii fecundante sau, încă și mai bine, îi poate oferi prilejul unei replici născute la fel de organic ca și prima. Camil Petrescu a crezut că Mitică Popescu e **altfel** decît l-a văzut Caragiale iar Dostoievski a perceput **altceva** decît Zola sau Maupassant în tipologia — rusă — a Soniei sau a Grușenkăi.

Dar pentru o asemenea reacție este nevoie de personalitate, de răbdare, de încredere în tine însuți și în aceia cărora li te adresezi. Altminteri faci **gazetărie**, pur și simplu gazetărie în artă : fie în teatru, poezie sau în roman. Adaptezi o viziune regizorală sau o formulă romanescă de ultimă oră — sau de penultimă — și epatezi, ignorînd sau trecînd cu bună știință peste faptul că un stil sau o manieră transplantată într-o altă climă, în alte condiții și alte împrejurări, produce un efect cel puțin hilar. Cîte fațade à la Palladio nu am văzut în vechi mahalale din București răsfățîndu-se printre oțetari, corcoduși și salcîmi !

...S-ar putea întocmi — și poate o voi schița odată — o hartă a influențelor stilistice și a manierelor neasimilate ; o topografie a artistului-gazetar : de neuitat sînt romanele în care muncitorii sînt „șolohovieni" și personajele vorbesc cu „tăicuță" și „băi frate", și la fel de inubliabili sînt eroii hemingway-eni, din anii '60, care de cum intră într-o casă cer intempestiv de băut ; și iarăși de neuitat prin melancolia documentară pe care o inspiră sînt angoasații sartrieni, insomniacii salingerieni, buimăciții camusieni și așa mai departe. E nevoie și de „contribuția" lor. Ei, cu suverana lor siguranță de sine, întrețin atmosfera cu glume sau gravități de suprafață pînă sosesc la petrecere invitații de onoare și de reală dimensiune. Dar și acești zglobii animatori, dacă ar avea putină voință, răbdare și supunere la obiect, ar ajunge pînă la identitatea lor și ar reuși să formuleze ceva, dacă nu original, măcar autentic.

În definitiv, e omenește să compilezi un coctail stilistic din ceea ce ai văzut în fugă, consternat și nelimpezit, și pe coasta teatrală a Californiei, și în peliculele lui Fellini și oriunde. E omenesc, dar este și penibil. Fiindcă aceia care sînt din aceeași creială cu tine și care se inflamează azi făcîndu-ți tapaj, mîine te vor părăsi pentru a se atașa de o altă

www.ziuaconstanta.ro